

(/)

🏠 (/)

> Danmark - Historie og topografi (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11>)

> Bøger (<https://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Danskernes billedskat

← [Forrige artikel \(https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/kanslergadeforliget\)](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/kanslergadeforliget)

Danskernes billedskat

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 411

Del artikel: **f** (<https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/danskernes-billedskat>)

t (<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på <https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/danskernes-billedskat>)

in (<http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/danskernes-billedskat&title=>)

Mona Rasmussen

Danskernes billedskat. Landskab og bebyggelse

Udg. Af Nationalmuseet og Forlaget Rhodos. 280 sider. 250 kr.

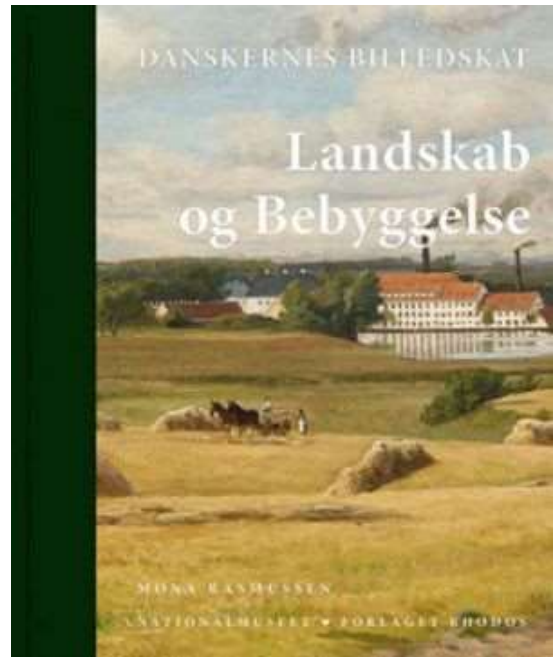
Af Ole Schramm, cand.mag. i historie og musik

Denne bog handler om dansk topografi fra ca. 1700 til i dag. Langt størstedelen af bogen er en præsentation af ca. 450 malerier og tegninger, som findes på afdelingen for Nyere Tid på Nationalmuseet. De gengives i et katalog over samlingens billeder og fylder 215 af bogens 271 sider. Tilbage er der lidt over 50 sider, som indeholder en præsentation af en kulturhistorisk billedsamling skrevet af Mona Rasmussen, der er fhv. registrator, og en artikel om "Billedet og stedet", som Vibeke Andersson Møller, seniorforsker ved Nationalmuseet, har skrevet. Begge forfattere har leveret gode og informative indledninger til samlingen.

Den kulturhistoriske billedsamling, som belyser dansk topografi, er indsamlet, fordi billederne anses for at være troværdige kilder, der belyser, hvordan et sted engang har set ud. Andre billeder er indsamlet, fordi de indgik i udsmykningen af et hjem eller et rum, som Nationalmuseet har hjemtaget. Det gælder fx Nationalmuseets Klunkehjem, der består af en fuldt møbleret lejlighed fra årene omkring 1890. Mona Rasmussen beskriver klunketidens stil sådan: "voluminøse gardiner og portierer, frynser og klunker suppleret med malerier i et omfang, der helst ikke lod nogen plads på væggen stå tom. Hele stilen ... føles i dag som en spændetrøje" (s. 17). Netop derfor er det interessant, at billederne er hentet fra naturen "og viser milde landskaber fra Danmark sammen med dramatiske bjerge og skove fra andre lande". Iflg. Mona Rasmussen er klunkehjemmet og billederne på væggene repræsentative for borgerskabets smag i København og provinsen.

Når titlen på bogen er Danskernes billedskat, er det vigtigt at præcisere hvilke billeder, der er tale om. Mona Rasmussen skriver, at det drejer sig om danske topografiske billeder fra 1700 til i dag, og at det drejer sig om originale arbejder, som kun findes i et eksemplar, og altså ikke de mange topografiske billeder, der er mangfoldiggjort, som fx træsnit, fotografier osv. (s. 11). Det er selvfølgelig derfor, at billederne har fundet vej til Nationalmuseet. Men det er efter min mening misvisende at kalde bogen for Danskernes billedskat, fordi billeder, der er blevet mangfoldiggjort, udelukkes. De har sandsynligvis fundet større udbredelse i befolkningen end de billeder, som vi præsenteres for i kataloget. De mangfoldiggjorte billeder kan sandsynligvis også bidrage til at belyse spørgsmål om dansk topografi. Men det ville en anden undersøgelse og udgivelse kunne vise.

Dernæst har samlingen et kulturhistorisk sigte og knytter an til både kunsthistorien og personalhistorien. Men til forskel fra kunsthistorien, der fokuserer på kunstnerne og den kunstneriske udførelse af et bestemt værk, fokuserer billederne i denne samling primært på motivets kulturhistoriske indhold og på billedets anvendelse (s. 12). Det er et vigtigt skel, men efter min mening er det et problem, når første del af kataloget hedder "Katalog over navngivne kunstnere". Den sidste del af kataloget hedder "Katalog over unavngivne kunstnere". Kunstnernavnene i første del er dermed indgangen til de forskellige billeder, selv om billederne primært belyser kunsthistorien og topografien. Det er endvidere ikke til at vide, hvem AI, AN og AS er, selv om de står nævnt i de første fem katalognumre. Derfor synes jeg, at det kan diskuteres, om det ikke havde været mere hensigtsmæssigt med andre indgange til billedsamlingen, da kunstnerne stort set er ukendte for de fleste mennesker i dag. En udgivelse kunne have valgt en anden indgang. Det kunne fx være at samle billeder fra samme

århundrede. Billeder fra fx København og omegn kunne være samlet i særlige afsnit. Det gælder også de mange lokaliteter fra det tidligere Dansk Vestindien. De er spredt ud over hele kataloget og gør sammenligninger betydeligt sværere.

Hvordan præsenteres billederne i kataloget? Som eksempel kan nævnes et billede af Carl Emil Baagøe (1829-1902) s. 63 (nr. 30 i kataloget). Han har mellem 1850 og 1900 med tusch på papir tegnet et billede af "Skibe ved den gamle Langebro, København".

Det er et fint lille stemningsfuldt billede fra en tid, hvor man kunne se store sejlskibe ved den gamle Langebro. I forgrunden ser vi vandet og en lille båd med to personer, der fisker. I mellemgrunden har Baagøe tegnet sejlskibene og de bygninger, der omkranser skibene. Billedafskæringen og havnefronterne på begge sider af indsejlingen er tegnet som to af siderne i en trekant, hvor spidsen er på den anden side af Langebro. Dette viser, at tegneren behersker perspektivtegningen. Desværre er der mange detaljer, som vi går glip af, fordi billedet i kataloget (7,5 x 9,2 cm) er formindsket til ca. en tredjedel af originalen (22 x 26,5 cm). Mange af billederne i kataloget har denne størrelse, og derfor går vi glip af mange detaljer, hvor de spiller en vigtig rolle. Vi får ganske vist at vide, at det er Carl Emil Baagøe, der har tegnet billedet, men der er ingen andre oplysninger om denne tegner og maler.

Som ved de fleste andre billeder er dette billede ledsaget af forskellige oplysninger, som er nødvendige i forbindelse med en registrering af billedet, men det virker meget omstændeligt, at alle oplysningerne skal stå sammen med billederne. Selvfølgelig skal katalognummer, kunstner, motiv, datering og mål ledsage billedet, men hvorfor behøver oplysningerne om indramning, brevjournale, proveniens, noter og evt. litteraturhenvisninger stå ved hvert eneste billede. I forbindelse med Baagøes billede ville det have været gavnligt med flere oplysninger om tegneren. Disse oplysninger kunne samles bag i bogen. Det ville give mere luft til selve billederne, og billederne kunne være blevet gengivet større, hvilket ville have været en stor gevinst for alle billederne i kataloget.

Et særligt katalog er billederne af malerne Johannes Rach og Hans Heinrich Eegberg. Malerierne "er samlet i dette afsnit af kataloget, fordi de både ved deres historie og ved deres visuelle udtryk adskiller sig markant fra den øvrige samling" (s.169). Det drejer sig om 129 topografiske malerier. Motiverne kommer fra byer og bygningsværker i Danmark midt i 1700-tallet. På billederne ses staffagefigurer for at vise tidens kropssprog, gestik, mode og for at vise dagliglivets gøremål. Flere af de malerier, der skildrede København, har tidligere været publiceret af Christian Elling og Victor Hermansen i 1932 og af Poul Strømstad i 1977. Mona Rasmussen skriver, at man næsten kan gå på "byvandring i København i 1740'erne, men man kan også stifte bekendtskab med herregårde og kirker i det øvrige Danmark samt med prospekter af en række danske provinsbyer og lokaliteter i Norge. Langt de fleste af malerierne er forsynet med titel og årstal, og samlet set udgør de et enestående kildemateriale til 1700-tallets kulturhistorie, topografi og bygningshistorie" (s. 16).

Hvordan er så kvaliteten af de afbildede malerier? Der er desværre stor forskel på den størrelse, som billederne er gengivet i - især hvad angår billederne af de forskellige købstæder. Mange af billederne som fx Ringsted (nr. 260), og Horsens (nr. 261, s. 173) er desværre formindsket kraftigt. Begge billeder måler 41,5 x 54 cm, men i gengivelsen i bogen måler de kun 7 x 9,2 cm. Detaljer forsvinder og gør billederne svære at arbejde med. Det gælder desværre også for mange andre gengivelser af købstæder. Derfor kan man glæde sig over Billedet af Assens (nr. 258, s. 172), der i virkeligheden måler 42,5 x 53,5 cm - i bogen måler 15 x 19 cm. Med størrelsen på denne gengivelse er det muligt at se de mange detaljer, som billedet er så fuld af. Flere af bygningsværkerne, som også præsenteres i samlingen, måler kun 7 x 9,2 cm, men her kan gengivelsen accepteres. Se fx Arresthuset, Slutterigade, København (nr. 311), eller Rabens Gård, Stormgade 17-19, København (nr. 312, s. 191).

Trods ovennævnte kritikpunkter er der grund til at glæde sig over, at samlingen er blevet publiceret. Billederne er opbevaret i magasinet, og jeg tror, at alle, der på et museum er blevet inviteret til at se, hvad der gemmer sig i magasinet, synes, at det er en spændende oplevelse. Det kan af og til forekomme at være mere spændende at se magasinet end billederne i selve udstillingen. Som Mona Rasmussen skriver "I denne bog åbner vi døren til magasinet og inviterer alle interesserede til at gå på opdagelse i en broget billedverden og glæde sig over mangfoldigheden eller fordybe sig i detaljen" (s. 27), og Vibeke Andersson Møller giver s. 43f forskellige gode anvisninger på, hvordan man kan arbejde videre med billederne.

Forlaget Rhodos har både fået støtte fra Nationalmuseet og adskillige fonde, og derfor kan bogen publiceres som et ex på et smukt og fornemt udført boghåndværk.

[Historie-online.dk, den 19. april 2023]

← **Forrige artikel** (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/kanslergadeforliget>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

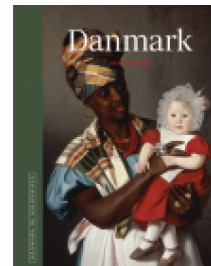
▶ **TRAP DANMARK BIND 30**

(<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/trap-danmark-bind-30>)

▶ **GRØNLAND. DEN ARKTISKE KOLONI**

(<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/historie-og-topografi-11-11-11/groenland-den-arktiske-koloni>)

▶ **DANMARK - EN KOLONIMAGT**

(<https://www.historie-online.dk/boger/danmark-en-kolonimagt>)

▶ **Museumsnumre 38 – Sække og sækkevogn**

Ole Mortensøn fortæller om sækkegods

(<https://www.historie-online.dk/temaer-9/artikler-51-51/museumsnumre/museumsnumre-38-saekke-og-saekkevogn>) (<https://www.historie-online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/tv-tips/tv-tips-uge-21-2023>)

▶ **TV-tips, uge 21, 2023**